

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит.

Климашівська Г.В.

студентка

Сумський державний університет

м.Суми, Україна

Плікус І.Й.

доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н.

Сумський державний університет

м.Суми, Україна

**БЕЗПЕРЕРВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ПОГЛЯД
БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА НА ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ**

За умов нестабільної політичної та економічної ситуації в країні для суб'єктів господарювання все більшого значення набуває проблема продовження та підтримання на належному рівні своєї діяльності. А це перш за все забезпечення стабільного економічного розвитку, фінансової стійкості та безперервної діяльності організації. Умовою безперервності діяльності організації є те, що вона зможе виконати свої зобов'язання і реалізувати свої активи в ході своєї діяльності. Виконання цієї умови пов'язано з принципом безперервності, який досліджується в працях фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, а саме: Андрієнко В.О., Андерсона Х., Бичкова С.М., Ван Бреда М.Ф., Голова С.Ф., Колдуелла Д., Легенчука С.Ф., Нідлза Б., Метьюса М.Р., П'ятова М.Л., Перера М.Х., Рабошука А.В., Соколова Я.В., Тютюнника П.С., Цветкової Н., Шигун М.М., Хоріна А.М, Хендріксена Е.С., тощо. Високо оцінюючи результати досліджень вказаних авторів, слід констатувати, що у дослідженні принципу «безперервності діяльності» є ряд невирішених питань, а саме недостовірність звітності, вплив майбутніх подій на прогнозування подальшої діяльності тощо. Тому метою публікації є представлення результатів дослідження щодо формалізації принципу «безперервності діяльності» в нормативних документах з бухгалтерського обліку та аудиту, а також взаємозв'язку принципу «безперервності діяльності» з іншими принципами фінансової звітності.

Теоретичне дослідження робіт по проблемам формування фінансової звітності та вивченню принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності дає підставу:

по-перше, зазначити що принцип безперервності діяльності формалізовано в нормативних документах з бухгалтерського обліку та аудиту. НП(С)БО [1] надає таке визначення поняття «безперервної діяльності» - це принцип, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі. МСА 570 «Безперервність» [2, с.506] вказує, що припущення про «безперервність діяльності» підприємства є основним принципом підготовки фінансових звітів, на підставі цього принципу підприємство розглядається як таке, що продовжуватиме свою діяльність у близькому майбутньому й немає наміру припинити діяльність (ліквідуватися). Таким чином, для інвесторів і кредиторів досягнення підприємством безперервності діяльності означає забезпечення економічної безпеки їх інвестицій і вкладених коштів (це може бути підтверджено аудиторським висновком) впродовж найближчого майбутнього, під яким розуміється термін, що дорівнює, як мінімум, одному звітному року, а для підприємства безперервність діяльності забезпечується при збереженні вкладених в нього інвестицій, а також при створенні умов для отримання нових інвестицій і інших запозичень [3, с.241]. Зазначене обумовлює розгляд даного принципу з двох сторін, зі сторони бухгалтера, та зі сторони - аудитора. Незважаючи на те що необхідність оцінки безперервності діяльності доведена в стандартах аудиторської діяльності, сучасні реалії економічного життя і вимоги законодавства з бухгалтерського обліку такі, що кожен господарюючий суб'єкт зобов'язаний самостійно оцінювати дію принципу безперервності [4, с.83]. Доцільно виділити такі відмінності визначення "безперервності діяльності" в аудиті та бухгалтерському обліку (табл. 1);

по-друге, відмітити, що значення принципу «безперервності діяльності» в обліковій системі науковці розглядають по різному. Деякі науковці [5, с.3] наголошують, що принцип безперервності діяльності не має самостійного

Таблиця 1 - Основні відмінності визначення "безперервності діяльності" в бухгалтерському обліку та аудиті.

<i>Показник</i>	<i>Бухгалтерський облік</i>	<i>Аудит</i>
Проміжок часу, за якого діяльність вважається безперервною	Не менше одного року	12 місяців
Вид діяльності	Не вказується	Фінансово-господарська
Мета аналізу	Оцінити плани організації щодо своєї майбутньої діяльності	Оцінка факторів (як внутрішніх, так і зовнішніх), що впливають на безперервність діяльності
Відношення до контрагентів	При аналізі беруться до уваги всі наявні контрагенти і факт подальшої співпраці з ними	Відсутність наміру звернення за захистом від кредиторів. Тобто говориться про припинення довіри з боку кредиторів, які можуть змінити співвідношення термінових і відкладених зобов'язань, привести до додаткового фінансового навантаження, включаючи пені, штрафи, арешти тощо, з метою оцінення можливої залежності від дій контрагента
Вплив зовнішніх умов на діяльність підприємства	Враховуються умови, наявні на момент проведення аналізу	Враховується сприятливий підприємницький клімат, його тенденції

* систематизовано виходячи з [2, 11, 12,13]

значення, пропонують виключити його зі складу принципів фінансової звітності [6, с.100; 7, с.85] та наголошують, що принцип безперервності діяльності «ігнорує... неминуче припинення діяльності фірми» [8, с.18]. Інші [9, с.87], навпаки зазначають, що він впливає на методологію бухгалтерського обліку та інформативність бухгалтерської звітності, і як вказує Хендріксен Е.С. [10, с.244] причина включення принципу безперервності діяльності до складу основних принципів бухгалтерського обліку полягає «в підтримці теорії оцінки прибутку та використання історичної вартості (собівартості) на противагу ліквідаційній вартості», тобто основна ідея принципу «безперервності діяльності» полягає в оцінці активів та зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що «його діяльність триватиме далі» [2, с.507]. Допущення, що підприємство буде функціонувати в майбутньому призводить до відсутності необхідності в переоцінці активів, хоча оцінка активів за справедливою вартістю не суперечить принципу безперервності. Якщо порівнювати баланс за різні періоди, можна помітити, що в кожному з періодів присутня певна мінімальна сума дебіторської та кредиторської заборгованості. Виходячи з

принципу безперервної діяльності ту мінімальну суму кредиторської заборгованості, яка постійно відображається в балансі, слід враховувати як власні джерела компанії (стійки пасиви, так як це кошти отримані від контрагентів, і в даному звітному періоді використовуються для отримання прибутку підприємством), а суму дебіторської заборгованості прирівнювати до витрат (так як це кошти, вилучені з обороту підприємства і прибуток вони приносять, не підприємству, а його контрагентам). Таким чином, принцип безперервності змінює уявлення про відображені в Звіті про фінансовий стан (баланс) активів і зобов'язань підприємства. Також, від даного принципу залежить система показників по відображенню фінансового результату, виходячи з принципу безперервності діяльності порівнювати активи та величину прибутку не коректно.

- *по-третьє*, стверджувати, що принцип безперервної діяльності відіграє значну роль в системі бухгалтерського обліку, формуючи власну методологію облікової політики на підприємстві. В даний час при формуванні облікової політики в більшості випадках не враховують завершення існування підприємства і принцип безперервної діяльності, який полягає в оцінці активів та зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що «його діяльність триватиме далі», не досить розповсюджений. Принцип безперервності актуальний керівництву компанії до моменту її реорганізації або ліквідації. Він визначає напрямок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві таким чином, щоб були дотримані ознаки даного принципу та враховувался взаємозв'язок з іншими принципами фінансової звітності (табл.2).

Підсумовуючи, зазначимо, що з даним принципом пов'язана структура і зміст фінансової звітності, яка, забезпечуючи інформаційні потреби користувачів, з позицій визнання принципу безперервності діяльності підприємства, повинна давати можливість інвесторам та іншим зацікавленим особам формувати власні оцінки перспектив організації, прогнозувати її майбутній стан справ [4, с.83], обґрунтовувати висновок про те чи не загрожує їй банкрутство і чи зможе вона діяти в найближчому майбутньому.

Таблиця 2 – Ознаки принципу безперервності та його взаємозв'язок з іншими принципами фінансової звітності

<i>Ознаки принципу безперервності</i>	<i>Взаємозв'язок з іншими принципами фінансової звітності</i>
Зміна власника підприємства не впливає на облік даного підприємства	автономності
Всі активи повинні враховуватися за собівартістю	обачності
Невід'ємна властивість бухгалтерського обліку - капіталізація витрат	витрати визнаються лише в тому випадку, якщо вони призводять до отримання доходів
Резервування майбутніх фінансових результатів	обачності та доречності
Фінансові результати розподіляються за звітними періодами	нарахування
Звітність представляється до певної календарної дати	послідовності

* узагальнено виходячи з [8, с.13]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання, впевненості та супутніх послуг, 2010. – Ч. I. – режим доступу: <http://www.mia.kiev.ua/ua/books.html>
3. Столяренко О. М. Проблеми застосування принципу безперервності діяльності підприємства в обліковій практиці [Текст] / О. М. Столяренко // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 4. – С. 241.
4. Шапошников А. А. Финансовая отчетность организаций: информация о непрерывности деятельности [Текст] / А. А. Шапошников, Н. Н. Овчинникова // «Аудиторские ведомости». - 2010. - № 2. - С. 83-89.
5. Голов С. Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - № 4. - С.3-13.
6. Рабошук А.В. Принципи, стандарти та професійне судження бухгалтерського обліку: теоретико-методичний аспект: дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / А.В.Рабошук. - Житомир: 2006. - 214с.
7. Шигун М.М. Розвиток моделювання системи бухгалтерського обліку: теорія і методологія [текст]: монографія / М.М.Шигун. - Житомир: ЖДТУ, 2009. - 632с.
8. Соколов Я. В. Принцип постоянно действующего предприятия : [електроний ресурс] / Я. В. Соколов, С. М. Бычкова // «Бухгалтерский учет». - 2001. - № 4. - режим доступу <http://www.lawmix.ru/bux/142797>
9. Пятов М.Л. Допущение непрерывности деятельности в практике бухгалтерского учета / М.Л. Пятов // Бухгалтерский учет. - 1999. - № 9 - С.87-92.
10. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. - М.: Финансы и статистика, 1997. - 576 с.
11. Бокач А. С. Вопросы оценки непрерывности деятельности в аудите и бухгалтерском учете [Текст] / А. С. Бокач, Е. А. Гасанова // Международный журнал экспериментального образования. - 2011. - №8. - С. 200-201
12. Фадеева В. С. Непрерывность деятельности в бухгалтерском учете и аудите: теоретические основы, нормативное регулирование и методика оценки [Текст] / В. С. Фадеева // Молодой ученый.- 2015. - № 12. - С. 512-515.
13. Бокач А. С. Вопросы оценки непрерывности деятельности в аудите и бухгалтерском учете [Текст] / А. С. Бокач, Е. А. Гасанова // Международный журнал экспериментального образования. - 2011. - № 8. - С. 200-201.

Плікус І.Й., Климашівська Г.В. Безперервна діяльність підприємства: погляд бухгалтера та аудитора на основний принцип бухгалтерського обліку та звітності / І.Й.Плікус, Г.В.Климашівська // Шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країни: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 23-24 жовтня 2015 року) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2015. – С.134-137